

TABOR® izdaje vsak dan, razen nedelje in praznikov, ob 12. uri v 4. številki naslednjega dne po pošti pošilja 150 k. poštno 50 k. cenzura 46 k. umetnost 15 k. izdaje po dogovoru, tudi za tujino; občni pogoj.

Narod. se na vsaki TABOR®, MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

TABOR

TABOR® izdaje vsak dan, razen nedelje in praznikov, ob 12. uri v 4. številki naslednjega dne po pošti pošilja 150 k. poštno 50 k. cenzura 46 k. umetnost 15 k. izdaje po dogovoru, tudi za tujino; občni pogoj.

Narod. se na vsaki TABOR®, MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Leto: II.

Maribor, torek 30. avgusta 1921.

Številka: 194.

Novinar in javnost.

Te dni se vrši v Splitu kongres Jugoslovenskega Novinarskega Udruženja. Od vseh strani naše domovine so pribitili zastopniki listov v lepi dalmatinski Split, da se porazgovore o vprašanjih, ki se tičejo celega jugoslovenskega naroda, zlasti pa novinarskega stanu. Novinstvo je tako ozko združeno z vsem javnim življenjem, da ta kongres nima samo pomena, ki ga dajejo stanovski interesi, marveč ima pomen za vse javno življenje. Od kvalitete novinarja je odvisna kvaliteta novinstva. Novinar se tedaj bori za to, da zagotovi svojemu delu in zmožnostim odgovarjajoči gnotni položaj, v drugi vrsti pa, da s pomočjo krepke in strnjene organizacije dvigne svoj ugled, izčisti svoje vrste in na ta način pripomore k ugledu in resnični vrednosti vsega jugoslov. novinstva.

Javnost, ki čita liste, pozna površno delo novinarjev, njega vpliv in pomen. In vendar so novinarji tisti duševni delavci, ki sprejemajo od javnega mnenja impulze, jih prenavljajo, spajajo, prekvarjajo in vračajo javnemu mnenju v obliki veliganskega vpliva, ki ga ima citanje listov na ljudske mase. Pri nas je to razmerje med novinstvom in javnim mnenjem manj vidno radi tega, ker nimamo močno razvitega časopisja. Agrarni značaj naše države vzdržuje tudi v tem oziru precejšnjo konzervativnost. Pri nas novine niso vsakemu človeku tako samo po sebi umevna potreba, kakor so n. pr. v Angliji in Ameriki. Tam je novinstvo postalo zares prava velesila, ki je močnejša kakor vlade in ministri. Dojem pa novinstvo velikih narodov že kaže znamenja dekadence, čakajo naše novinstvo razvojne možnosti v zdravem in pozitivnem smislu.

In ravno tukaj se interes pravega Jugoslovenskega novinarja srečuje z interesi celokupne javnosti. Kakor je treba obnoviti naše politične, socialne, kulturne in gospodarske potrebe, kakor je treba koncentrirati vso narodno voljo in vse energije okrog ustvarjanja države z močnim vplivom, zagotoviti bodočnostjo in popolnoma urejenim stanjem, tako je treba obnoviti tudi naše novinstvo. Novinstvo služi interesom raznih političnih strank, skupin in frakcij, interesom raznih družabnih slojev in razredov, zato je že po svojem značaju odvisno ter se velik del njegove vrednosti odmerja po vrednosti strank in grup, čijih smotre zastopa. Toda kakor ne more nobena stranka trditi, da je ona sama na sebi država, ravno tako se ne more in ne sme novinstvo omejiti zgolj na svoje najbližje naloge in namene, temveč mora zamejati v svojo interesno sfero kar najširje obzorje, t. j. ves narod, celo državo. Ta celota pa ima interese, ki niso zgolj materijalnega značaja in h katerim so dospeli ali dospelajo na poti razvoja vsi narodi. Teh interesov je več, med njimi prevladuje kulturni interes. Novinstvo mora tedaj služiti splošni kulturi in njenim ciljem, ki gredo za tem, da se vedno bolj razvija in izpopolnjuje duh človeštva, da postane tako pojedinec kakor množica boljši, umnejši, sposobnejši za borbo. Te interese mora imeti navsezadnje tudi vsaka stranka, skupina ali sekta, ker že s tem, da se tvorijo in medsebojno bore razne politične in socialne skupine, se tudi dokazuje, da obstoja neka celota in izvesna skupnost v smotrih, ki jo določajo zakoni razvoja in napredka.

Pri nas se novinstvo v splošnem slabo zaveda svoje naloge, da ima služiti tudi višjim interesom, t. j. interesom skupnosti, napredka, kulture. Naše novinstvo ima pred seboj večinoma le trenutne potrebe in zahteve, zato pa znatno prispeva k disorijentaciji mase, k

Zasedba Zapadne Ogrske.

Spopad avstrijskih čet z madžarskimi tolpami.

DKU Budimpešta, 28. avgusta. Kakor doznava Madžarski dopisni urad iz merodajnih krogov, je danes končala izpraznitev zapadne Ogrske. Iz ožjega pasu se orožništvo in finančna straža še nista odstranile, ker tudi Jugoslovenci niso popolnoma zapustili zasedenega ozemlja.

DKU Gradec, 28. avgusta. Ko je avstrijsko orožništvo vkorakalo z Zapadno Ogrsko, je naletelo pri Friedbergu in Hartbergu na oborožene tolpe ter se je moralo po naročilu antantnih častnikov zopet umakniti na mejo. 600 korakov pred Pinkafeldom je 120 mož broječa

madžarska vojaška četa, opremljena s čeladami in ročnimi granatami, začela obstreljevati avstrijski oddelek orožništva ter ranila orožniškega poveljnika. Madžari so imeli 2 mrtva in sedem ranjenih. Višine in važnejše točke so zasedle madžarske čete, ki pričakujejo ojačenja in topništva. Tudi pri Durga hribu je prišlo do spopadov med avstrijsko žendarmarijo in madžarskimi četami, ki so obdelovale Nemce s strojnimi in granatami. Več orožnikov je težko ranjenih. Madžari se povsod zoperstavljajo z orožjem.

Atentat na princa Gjorgja?

DKU Praga, 28. avgusta. „Narodny Listy“ javljajo, da je bil aretiran včeraj zvečer v bližini postaje Horkany nek 35 letni Srb po imenu Jakob Dost, o katerem sumijo, da je pripravljal

atentat na princa Gjorgja, ki bi moral okrog polnoči na potu v Karlovi var pasirati to postajo. Podrobnosti še niso znane.

Novinarski kongres v Splitu.

LDU Split, 27. avgusta. Novinarji, udeležniki kongresa, so danes dopoldne ob pol 12. uri dospeli v Split. Pričakovali so jih člani pripravljalnega odbora in drugo občinstvo ter jih spremljali v stanovanja. Ob 14. uri je bil skupen obed v hotelu „Central“. Ob pol 16. uri je bil kongres svečano odprt. — Krasni foyer novega gledališča v Splitu je bil do zadnjega prostora zaseden. Prisotni so bili zastopniki vseh oblastev in mnogobrojno občinstvo. Urednik Kisič je pozdravil častnike in imenu pripravljalnega odbora, in sicer najprej Čehoslovake. Za njim je govoril predsednik novinarskega združenja Dušan Nikolajević, ki je predlagal, da se odpošlje kralju Aleksandru vdanostna brzojavka. Ta predlog je bil soglasno in z velikim navdušenjem sprejet. Nato je predlagal, da se starejšina našega častništva g. Juraj Biankini izvoli za častnega predsednika kongresa, kar je vzbudilo veliko navdušenje. Potem je govoril v imenu pokrajinske uprave dr. Katalinič in v imenu občine prof. Barač, ki sta pozdravila navzoče ter poudarjala važnost častništva in priporočala novinarjem, naj se zavzamejo za interese Splita in našega Primorja. Nato je govoril predsednik sindikata čehoslovaških novinarjev dr. Paček. Imel je velik politični govor. —

Prekršitev Punta v Aleksandrovo.

LDU Zagreb, 28. avg. Pokrajinski namestnik g. Demetrovič je prejel nastopno brzojavko iz Punta: Občinski svet v Punta je na svoji seji v imenu vsega prebivalstva iz lojalnosti napram svojem kralju Aleksandru in iz patriotskih čustev sklenil soglasno, da se odlej kraj Punta imenuje po Nj. Veličanstvu kralju Aleksandru z imenom Aleksandrovo. Občinski svet prosi, da se o tem obvesti ministrski svet in prosi za odobrenje ter da se izposluje privolitev Nj. Veličanstva kralja. Zapisnik sledi uradnim potom. Občinski svet Punta.

Moskva v plamenih.

LDU Nauen, 28. avgusta. Poročevalec lista „Chicago Tribune“ javlja iz Moskve, da je Moskva že tri dni v plamenih. Isto vest je prejel g. Hoover od članov ameriške pomožne misije. Berlinsko zastopništvo sovjetske Rusije še ni prejelo nobenega potrdila te vesti.

Primanjkljaj čeških železnic.

LDU Nauen, 28. avgusta. (Brezlično.) Po vestih iz Prage znaša primanjkljaj čehoslovaških državnih železnic za leto dve milijardi k. kron.

Irska republika.

LDU Nauen, 28. avgusta. Pri zadnji seji sinfajnovskega kabineta v Dublinu je bil Devalera ponovno izvoljen za predsednika irske republike. Tudi vsi ostali ministri ostanejo na svojih mestih.

Kemal-paša in Francija.

Nauen, 28. avgusta. (Brezlično.) Po vestih iz Londona je ratificirala vlada Kemal Paše s posredovanjem Bekin Sami beja dogovor s Francijo.

Z vseh strani sveta.

LDU Nauen, 28. avgusta. (Brezlično.) Kakor javljajo iz Kristijanije, so se na murmanskem obali izkrcali angleški pomorski oddelki. Iz Karelije prihajajo vesti o srčnih bojih, ki pa še ne navajajo nobenih podrobnosti.

LDU Nauen, 28. avgusta. Kakor piše „Vorwärts“ ne bo nemška socialistična stranka v bodoče trpela reakcijskih manifestacij.

Boljševiki in manjševiki.

LDU Varšava, 28. avg. (Brezlično.) Ljening je pozval k sebi nekaj bivših ministrov vlade Kerjenskega, da se z njimi pogovori o položaju.

dekonzraciji narodne volje, k razpadanju in k nazadovanju, na mesto k obnovi in napredku države in ljudstva. Vsak človek, kadar gre na trg, v družbo ali na javna mesta, po navadi odloži svojo domačo suknjo in hoče postati vsaj nekoliko dostojnejši po svoji zunanosti. Novinstvo, ki predstavlja naš narod, pa po večini ne kaže praznične obleke, temveč prihaja na luč sveta umazano, nedostojno, vsakdanje, za kolikor je tudi naše javno življenje umazano, nedostojno, dekoncentrirano in razpadajoče, toliko manj se čuti žaljiv in netakten nastop novinstva, toliko bolj ugaja njegova neresnost, banalnost, prosti ton, neuglajane manire. S tem pa splošno stanje vedno bolj nazaduje in interese različnih enot (naroda, kulture, človeštva) potiskajo docela ob stran egoistični, kratkovidni, često brezumni interesi ene same stranke ali celo ene same osebe, ki eksploatira oslabiljeno narodno voljo in povzroča v družbi gnoj in smrad.

Pravi jugoslovenski novinar, ne glede na svoje osebno življenje in na politično stranko, ki jo zastopa, se mora zavedati v polni mери vseh svojih nalog in svoje odgovornosti nasproti narodni bodočnosti, zato pa ne sme biti nikdar tinitni kulij posameznega narodnega sveltjaka, ali pa brezdušni pisalni stroj, na katerega bi tipkale razne skupine ali stranke. Novinar, ta brezimni, tihi in skromni delavec, ki v redakcijski sobici ostavlja največji del svojih sil, je po svojem značaju kulturni delavec, ki ima ne le pravico, marveč celo dolžnost, da uveljavlja svoje individualne zmožnosti. Njegov pogled mora obsegati horizont vsega naroda in z najvišjih vrhov naroda mora promatrati človeštvo tako v poodirnem kakor v množici. Novinar mora biti mislec-filozof, učitelj-pedagog, teoretik in praktik, analitik in sintetik. Mora dajati ljudem vsak čas kosček lastnega srca, gibljaj lastne duše. Mora stremeti za tem, da prihaja narod na luč sveta v dostojni, praznični obleki in ne v umazanih vsakdanjih cunjah. Za izvrševanje svojega poklica pa mora imeti široko izobrazbo in prožnost mišljenja. Smo še daleč od tega, ko se bo naš jugoslovenski novinar približal svoji idealni sliki. Toda ona je njegov cilj in vsi, ki so resne volje, bodo težili k cilju. Politik in kulturni delavec bodeta morala v bodočnosti nastopati kot ena oseba, ali pa propade vse v kaos in kaosa. Da pa bo izginil iz našega novinstva nedostojni ton, da bo ono v resnici zastopalo svoje posredne in neposredne smotre, za to je potrebna splošna preobnova, splošno zdravljenje. Na vsa mesta najboljše, najzmožnejše, najdelavnejše ljudi, tem ljudem pa dovolj svobode in prostih rok, da lahko posežejo v razvaline življenja in z živim materijalom ustvarjajo boljše in trajnejše naprave, samo to bo rešilo svobodo, razvoj in demokracijo! Jugoslovenski novinar tedaj ne gre zgolj za svojimi gnotnimi interesi, temveč tudi za idealnim smotrom svojega dela med narodom. Pustite mu, da se razvije, da razmahne svoj duševni polet! Dajte mu možnost, da se nikdar ne ponižuje pred samim seboj in vedoma ne piše neresnice in vedoma ne dela krivice! „Novinar“, ki vsled lastne inferiornosti misli, da mora biti novinstvo nadomestilo za rimski amfiteater, kjer se hrani narod s krvjo, umazanostjo in divjimi strastmi, bo v zdravejših razmerah izginil in se umaknil pravemu novinarju!

I-us.

Podpirajte Jug. Matico!

Ferijalni Savez, njega namen in uspeh.

Po vzgledih tujih počitniških zvez se je osnoval tudi pri nas lani Ferijalni Savez; vlada ga je podpirala, da bi na tak način omogočila mladini spoznavati našo širno domovino in da bi na tak način vzbudila v mladini pravo domoljubje in državljansko zavest. Navzlic temu, da se je zbudila ideja šele proti koncu predzadnjega šolskega leta, vendar se je že lani organizacija za silo dovršila v pričakovanju, da bo prihodnje leto boljše. — Zato je bilo tem nerazumljiveje, da se je pričelo s pripravami zopet tik pred koncem zadnjega šolskega leta. Sprva smo menili, da je že vse drugo razven prenočišč in legitimacij v redu. Z veseljem so se zato nabirala denarna sredstva bodisi potom veselice in cvetličnih dni bodisi potom nabiralnih pol. — Z nepopisnim veseljem se je vdajala mladina sanjaritvam o počitniškem potovanju. Polno ciljev in načrtov so dokazali dijaki že okoli binkošti v svojih nalogah. In kako razočaranje je sledilo! — Ko se je v zadnjih tednih šol. leta začelo nabiranje članov, potujočih dijakov, centralni odbor ni mogel niti povedati kake ugodnosti nudi potnikom. Legitimacije so bile izgotovljene šele v počitnicah in so se pošiljale po pošti! Drugih ugodnosti še vedno ni bilo, kakor da si dijaki medsebojno nudijo prenočišča. Kak smisel pa naj ima to v naši širni domovini, če ni drugih ugodnosti glede potovanja. Dobro je bilo in je zadoščalo za skromne razmere v katerih smo tičali za časa slovenske počitniške zveze, ko so slovenski dijaki potovali samo doma: proti Ljubljani, na Gorenjsko ali s Solčavske planine; dobro je bilo, da je vedel dijak, kje sme potrkati. Sedaj pa to ne zadošča več; saj smo si postavili daljnji cilj: bolj kakor naši domači, slovenski kraji so za slovenskega dijaka važni kraji v Bosni, Dalmaciji, Šumadiji, Vojvodini. In tega dijaka ne more doseči s tem, da bi potoval samo od hiše do hiše, od tovariša do tovariša; treba je ugodnosti na železnici. — Medtem ko so plačevali potujoči člani Saveza lani na drž. železnici samo četrtino, si je letos omislila drž. železnica sijajno sredstvo, kako onemogočiti dijaška potovanja: ugodnosti nudi samo tedaj, če potuje deset dijakov skupaj. Gospod pri zeleni mizi računa s tem, da je že prav težko zbrati deset dijakov, ki bi šli hkrati na isto pot, da pa je naravnost nemogoče dobiti hkrati deset dijaških prenočišč v posameznih krajih, kjer so dijaki lahko zadovoljni, če dobe postelje posamič drug za drugim. Da bo državna železnica zavzela napram Ferijalnemu Savezu tako stališče, pač ni nihče pričakoval, to tem manj, ko je eminentni pomen te institucije v državnem in kulturnem oziru popolnoma jasen in ker pri tem

WAN VIDMAR:

Luka in ženske.

(Konec.)

Sredi zime se je še enkrat oglasil pri omukovih. Novica, ki jo je zdaj prinesel seboj, je bila samo nadaljevanje begnila je z mladim Romunom na jug. Madžarka je postala Luki nezvesta: pobegnila je z mladim romunom na jug. Za nameček pa si je bil prisvojil njegovo bežni naslednik še njegovega vranca. In ko je segel Luka še v žep po denarnico, pa je ni bilo nikjer, mu je njena odsotnost pojasnila, da Madžarka na svojem begu z novim ljubimcem ni hotela ostati brez denarja. — — — Da pa ima Luko, vsega uboga in razčepanega v svoji bajti, in da ga ne bo izpuštil prej domov, dokler se nekoliko ne pozdravi, tega možiček ni omenil.

Nekaj dni pozneje se je vrnil Luka sam domov, a ne zmagoslavno na konju drveč preko doline, temveč peš, v zašiti suknji, kakor berač. Zvečer, ko so bili domači že zapahnili večna vrata in legali k počitku, je potrkal ta berač na okno.

»Odprite, ljudje božji — jaz sem, jaz, Luka!«

Hiteli so mu odpirati in videli, kako se je iz temne noči zunaj molče pomaknila v vežo v dolg plašč ogrnjena postava, z vegastim klobukom na glavi, v roki debelo gorjačo. Gnetli so se okrog prišleca in mu gledali v roko, nje mu pa se je mudilo v sobo.

ne utrpi železnica nikake škode. Ako se štirje peljejo ter plačajo eno karto, je za železnico vendar bolje, kakor če ostanejo vsi štirje doma ter zabavljajo nad upravo, ki nima smisla, da bi vzgajala v mladini ljubezen do domovine. O tem si naj bodo odločujoči faktorji na jasnem, da odtehta tako potovanje v Beograd ali Sarajevo vse državne praznike vsega leta in deset predavanj o carju Lazarju in kraljeviču Marku! — Mlad človek želi videti in doživeti, da more vzljubiti Lepih, a praznih besed v današnjih časih ne manjka! — Za letos Ferijalni Savez ni storil ničesar pozitivnega — brž mnogo negativnega: ponovno sem slišal v zadnjih dneh razočarano mladino zabavljati in preveč dobre vere bi ji pripisovali, če bi sodili, da se bo imela zaupanje v kulturna stremljenja, ki so favorizirana, da kar naravnost pod državnim protektoratom tako kakor Ferijalni Savez.

Konečno še naj pripomnim, da bo treba dati učiteljstvu za daljša študijska potovanja v počitnicah tudi kake posebne ugodnosti; če bomo čakali, da si bo učiteljstvo pritrvalo od ust, da bo zmoglo ogromne prevozne stroške, bomo čakali dolgo. Tudi tukaj bo železnica z znižano vožnjo več zaslužila, kajti sicer ostanejo vsi doma. In konecno: saj je tako potovanje učiteljstva še v posebnem državnem interesu: kdor hoče poznavanje deliti, mora prej sam spoznati; kdor hoče domovinsko ljubezen drugim vcepljati, mora najprej sam domovino spoznati in vzljubiti!

Dr. P. St.

Notranja in zunanja politika.

* Klerikalni shod v Mariboru. Včerajšnji shod Slov. Ljudske stranke je potekel precej dostojno. Udeležili so se ga večidel kmetje iz okolice. Od navzočih meščanov so bili večidel radovedneži. G. dr. Korošec je v začetku svojega govora pozval navzoče, naj vzkliknejo „Slava kralju Petru“, tistemu kralju katerega smrt so nekateri sicer gostobesedni listi njegove stranke zabeležili s par vrsticami. Njegov govor je bil še precej stvaren in trezen. Kritiziral je sedanji režim in seveda ni pozabil povedati, da bi bili vsi zadovoljni, ako bi sedeli na vladi sami klerikalci. Njegov govor je bil nasičen z besedami „Kapitalizem“, „osvobojenje kmeta in delavca“ itd. Te besede so prijetno zvene, ker je redkokateri poslušalec mislil na to, da se tudi klerikalizem v velikem gospodarskem boju našega časa poslužuje bank, koncentracije gmočnih sredstev itd. in da njegovi glavni stebri škofje in dr. odhajajo večidel kot kapitalisti v nebesa. Videti je, da se klerikalizem skuša prilagoditi socializmu,

ki so ga ob njegovem rojstvu proklinjali nezmotljivi papeži. Dr. Korošec je obširneje poročal tudi o organizaciji katoliške internacionale, ki bo baje delovala za svetovni mir, razoroženje, versko vzgojo, odpravo kapitalizma, krivic itd. Krasne sanje, toda žalibog neizvedljive. Najmanj jih bo uresničila katoliška internacionala, ki je imela v prejšnjih stoletjih vso moč in je s svojo konfesionalno nestrpnostjo provocirala nešteto bojev, prelivanja krvi itd. Kar se tiče naše notranje politike, je g. dr. Korošec izjavil, da bo njegova stranka podpisala vsako opozicijo, ki skuša zrušiti sedanjo koalicijsko centralistično vlado. Tako bo sodelovala skupno z Radićem, Trumbićem in drugimi opozicionalci. Ker pa so politiki kakor Radić in Frankovci principijelno proti sedanji državi in odločno vztrajajo na suverenosti še nerodene hrvatske republike, se tedaj nahaja tudi klerikalna stranka v vrsti ljudi, ki rušijo državo. Slepota je tukaj očividna: ako bi padel sedanji režim; bi se tudi sesula na zunaj in na znotraj trhla stavba jugoslov. države. K tej centrifugalni politiki pa vodi dr. Korošča slepa duhovniška strast za nadvlado v Sloveniji. Dr. Korošec ni povedal, da ima na visokih davkih, finančnih in drugih težavah svojo zaslugo tudi nestrpni partikularizem, ki ga seje on sam med slovenskim ljudstvom. Jasno je, da jačijo državno samo oni, ki podpirajo njen notranji razvoj in moč na zunaj; nezaupanja, ki ga ima inozemstvo do Jugoslavije, pa so krivi oni, ki v svojih sektarskih strasteh trgajo osnovne vezi države, provocirajo težke notranje borbe in kale vodo s svojimi „neodvisnimi republikami“ itd. — Drugi govorniki so premlevali stara klerikalna načela, ki so prišla včasih kaj dobrega, a hkrati tudi dvojno mero slabega.

* Reakcija v Nemčiji vstala? Iz Berlina poročajo, da je umor poslanca Erzbergerja zelo vzbudil tamošnje politične kroge. Državni kabinet se je opetovano pečal s tem umorom. Vladni krogi se boje, da bi delavstvo izrabilo ta slučaj in bi prišlo do nemirov. Casopisje obširno razmotriva o Erzbergerjevem umoru. „Germania“ piše, da so ta političen umor zakrivali desničarji, ki v svojih glasilih neprenehoma hujskajo in kalijo politične vode. Temu smotrenemu zastrupljanju javnega življenja mora biti konec. Vsenemci in nemški nacionalci bodo se morali zamisliti nad posledicami svoje politične taktike, katerih ena je ravno umor poslanca Erzbergerja. Tudi v antantnih krogih je vzbudil ta umor posebno pozornost. Smatra se, da je to novo znamenje duševnega razpoloženja v velikem delu nemškega ljudstva in da je radi tega upravičeno nezaupanje, ki ga goji antanta, zlasti še Francija, do Nemčije. Izgleda, da kabinet Wirth nima

veseli svatje in še veselejše družice. — Vsakomur, pa četudi je bil največji siromak, je bil vstop v okrašene sobe smeha in petja prost.

Med najbolj veselo gručo svatov in družic sta sedela ženin in nevesta. Najlepša sta bila med vsemi. Zmerom iznova so ju silili na ples; posebno z mladodražestno nevesto se ni mogel nihče dovolj naplesati.

Napivali so drug drugemu in trkali s kozarci. Ko pa je zakročila med omizjem najnovejša zdravica šegavega godca, Cigunigujevega Nandeta, so hrupoma dvignili vsi svatje in družice svoje kozarce in pričeli trkati z nevesto.

Zdravčko dajmo zdaj napit zavoljo kompanije, pa Rezikov povrh nabit, če vinca ne izpije... Tralalala — tralalala... tralalala — tralalala...

Se poskočnega je zaigral Nande na harmoniko, še bolj so zavirskali in zakukali razgreti svatje, še slajše so zapele družice. Rezik je zardela v obraz; ko pa se je taista zdravica lotila tudi Luke in nato po vrsti vseh razposajenoveselih dobrovoljčkov in dobrovoljk, tako, da ji prav nihče ni ušel, so se pričele tudi njene oči smejeti vsesplošni razigravosti dobre volje.

Tislikrat se je nagnil Luka k njej, k njenim visokim prsim, k njenemu rožnatemu, smejočemu obrazku, jo objel čez pas in jo vnovič popeljal na ples...

moči, da bi napravil konec gonji reakcijonarcev.

* Albansko vprašanje. „Politika“ razpravlja v daljšem uvodniku o sedanjem stanju albanskega vprašanja in ugotavlja nastopno: Ker sta vrhovni svet in zveza narodov odklonila razpravo o albanskem vprašanju, bo o njem razpravljala konferenca veleposlanikov, ki se sestane meseca septembra. Posebno se zavzema za Albance Italija. Bono-mijev kabinet je takoj po nastopu vlade posvetil Albaniji vso pažnjo. Kmalu za tem je skušal italijanski zunanji minister della Toretta v Londonu dokazati italijanske interese v Albaniji, predno bi bilo to vprašanje sprejeto v programu vrhovnega sveta odnosno veleposlaniške konference ter skušal doseči popolno suverenost Italije v Albaniji in njeno diplomatsko zastopstvo v inozemstvu. Toda Angleži so vse njegove zahteve zavrnili, ker hočejo svobodno Albanijo. Razen tega zahteva Italija, da obdrži Albanija meje iz leta 1913 in še sledeče privilegije: zgradbo proge Valona-Bitollj-Carigrad, izključno eksploatacijo rudnikov ter organizacijo orožništva v Albaniji. Kaj vse to pomeni, je pač povsem jasno. Da so naše zahteve glede popravka albanske meje pri Debru, in Crnem Drumu, pri razvodju istega in izteku v Jadransko morje upravičene, priznava tudi Francija; vendar pa je francoski ekspert za veleposlaniško konferenco izjavil, da nas kljub temu ne more nasproti italijanskim zahtevam podpirati. Tudi po angleškem načrtu bi se meja le malo izpremenila v našo korist, ter nas nikakor ne bi ščitila proti albanskim napadom. Predsednik veleposlaniške konference je povrh tega še Italijan, ki se bo gotovo zavzemal za italijanske težnje. Zato bo položaj naših poslanikov na konferenci zelo težek. Ne smemo pa pozabiti, kako zelo važno je za naše gospodarsko življenje vprašanje naše južne meje.

Dnevna kronika.

Maribor, 29. avgusta.

— Nenadno poslabšanje kraljeve bolezni. Zadnji boletin, ki so ga izdali pariški in naši zdravniki o zdravstvenem stanju kralja Aleksandra, kaže, da se je temperatura znatno zvišala. Zdravniki mislijo, da se je to zvišanje le prehodnega značaja. V političnih krogih je bila ta vest sprejeta z vso skrbjo.

— Slovenska ljudska umetniška razstava „Probuda“ se je danes slovesno otvorila v veliki dvorani Narodnega doma. Opozarjamo na to važno razstavo, o kateri bomo obširneje še poročali. Odprta je samo danes v ponedeljek 29. od 10. do 20. in jutri v torek 30. od 8. do 20. ure. Oba dneva istotam od 20. uri velezanimivo predavanje prof. Volavškega in akad. slikarja Franja Strle.

— Velika skupščina „Družbe sv. Cirila in Metoda“ se vrši dne 8. septembra t. l. v Ljubljani. Predzborovanje bode ob 9. uri dopoldne v prostorih družbine pisarne v Narodnem domu. Dostop imajo le delegati. Glavno zborovanje pa se vrši ob pol enajstih dopoldne v veliki dvorani kazine, tedaj na onih tleh in v onem lokalu, kjer so se kovali v času naše sužnosti najzlobnejši načrti za naše pogubo. Vse p. n. delegate opozarjamo, da si dobe pri svojih podružnicah potrdila, da se udeležijo zborovanja kot delegati.

— Najemnina za trgovske lokale. Vsled mnogih pritožb od strani trgovcev, da jim hišni gospodarji previsoko zvišajo najemnino, se vse prizadete opozarja, da je gremij stavil na stanovanjski urad in na socialno skrbstvo zahtevo, naj se takoj sestavi odbor, ki bode odmeril najemnino po vrednosti lokala. V ta odbor morajo se tudi pritegniti trgovci in obrtniki. Vsak član, ki se toraj čuti po previsokem povišanju najemnine prizadetega, naj napravi pritožbo na Držav. stanovanjski urad v Mariboru in obenem tudi na trgovski gremij.

— Stanovanjski urad v Ljubljani je začel te dni po novi naredbi poslovati. Za Maribor se imenuje še ta teden vladja in se sestavi komisija. Čudimo se, da tako odlašajo z imenovanjem, da težje oročne nerešene. Seveda je

IV.

Na koncu vseh koncev je bila na le svatba, da še nikoli take v dolini.

Tri dni in tri noči so pili in jedli, plesali in urepavali, vsikali in ukali

verjetno, da se vsakdo brani takega posla, toda vlada je dolžna, da najde uradnika in ga iz službenih ozirav postavi na to mesto.

— **Hišni posestniki zvišujejo** kar poljubno stanarino. Prihajajo stranke ter pripovedujejo, da zahteva gospodar za stanovanje, ki je stalo leta 1914 K 60, danes kar 750 K. Vsakdo, ki se mu godi krivice, naj vložijo pritožbo na Stanovanjski urad, ki bo potem s sodelovanjem davkarje in mestnega magistrata določil najemnino. Nima pa smisla, da bi take pritožbe objavljali v listih.

— **Velika kavarna.** Danes zvečer koncert salonske godbe prof. Kubička. 1253

— **Za pridne posle.** Novi poselski red določa, da dobe služkinje in posli sploh po desetletnem nepretrganem službovanju nagrado v višini četrtnetne plače, za vsako nadaljnjo leto pa 10 odstotkov letne plače. Nekatere gospodinjice so že začele izplačevati te nagrade in pričakovati je, da je bodo vsi upravičenci deležni.

— **Posebna obmejna služba.** Ker se vedno bolj množijo slučajji prekočenja meje brez potnih listov in to možnost posebno izrabljajo politično nezanezljivi elementi in hudodelci, se uvede posebna stražna služba.

— **Najdeno.** Našel se je ženski muf, dobi se pri policiji.

— **Boj griži!** Že od leta 1917. je griža stalni gost v naših krajih. Vsako leto se pojavi nekako ob istem času, ko dozoreva prvo poletno sadje in nastopa vročina. Gotovo je, da ta zveza ni po vsem slučajna. Uživanje nezrelega sadja kvari prebavila, vsled vročine se hrana hitreje izpridi in od tod nastopajo katarji čreves in želodca, ki pospešujejo infekcijo. Kakor vidimo ravno pri nas v Mariboru, imajo branjeve v svojih stojnicah na trgu cele kupe nepokritega sadja, kjer ves dan veselo gostujejo muhe, raznašalke raznih infekcijskih bolezni, zlasti griže. Da se griža širi zlasti v okolici, na kmetih, to je pripisati dejstvu, da v mnogih hišah tremalo pačijo za snago in red v hiši, pri hrani in na straniščih ter se v bolezni obiskujejo, ne da bi se razkuževali. Da se ne bo epidemija razširila iz okolice v naše mesto, je treba, da se posveča več skrbi javni higijeni, osobito naj se pazi na branjeve, ki prodajajo sadje in sir; vsak hišni gospodar oz. najemnik naj pazi na snago stranišč in sleherni človek na svojo osebno snago, na snago v hiši in kuhinji. Uživa naj se le kuhana hrana in pije zanesljivo pitna voda. Kdor pa zbolí na griži, naj se da najkasneje v teku 48 ur po izbruhu bolezni cepiti proti griži. — Cepljenje je danes najuspešnejše sredstvo proti tej kugi. Kakor doznavamo, so zdravniki zadostno oskrbljeni s cepivom in ne bo treba nikomur stavljati svoje življenje na tehtnico, če bo pazil sebe in se dal v slučaju bolezni takoj cepiti.

— **Prispevke** namesta venca na grob Kralja Petra za "Ljudsko knjižnico" bomo objavili še le ob koncu zbirke, da ne nudimo potuše onim, ki merijo svoj patriotizem samo po — drugih. Vsak naj torej daruje po svojih močeh. — Nabiralne pole se nahajajo razven v upravnistvu "Tabora" tudi v trgovinah Ivane Brišnik, v Slovenski ulici in L. Šoštarica, na Aleksandrovi cesti. — Pri uradih, denarnih zavodih in drugih skupinah naj se najde povsod en poštvalnež ter pobere prispevke med tovariši in tovarišicami in nato izroči skupen dar.

— **Clanicam ženskega društva.** V tukajšnji vojne realke je umrla ga. Emilija Dudvarsky, predsednica ženskega društva Sv. majke Angeline v Adi ob Tisi. Pogreb se vrši jutri, torek ob 15. uri iz vojne realke. Vabimo naše članice, da se pogreba blage pokojnice udeležijo. Odbor.

— **Otroci na cesti.** V zadnjem času se opaža, da se otroci na obljudenih in prometnih ulicah nemoteno igrajo in bijejo žogo. Ne le, da s svojo igro ogrožajo pasante, ampak se izpostavljajo tudi osebni nevarnosti. Sploh pa ulica ni nobeno igrišče in priporočamo policiji, da se tudi v tem oziru malo pobriga ter napravi red.

— **Otvoritev prometa med Jugoslavijo in Madžarsko.** V torek, dne

30. avgusta se otvori med Jugoslavijo in Madžarsko preko Kotoribe osebni in tovorni promet. Osebni vlak odhaja iz Pragerskega ob 16.49 ter prihaja na Pragersko ob 10.19.

— **Ponesrečil.** 9-letni France Gerlič je v nedeljo popoldan, sedeč na plotu v Ljudskem vrtu, opazoval nogometne tekme. Pri tem je zgubil ravnotežje ter padel tako nesrečno na tla, da si je zlomil desno roko v zapestju. Rešilni oddelek mu je dal prvo pomoč ter ga po naročilu starišev prepeljal v bolnico.

— **Primorci in smrt kralja Petra!** Poleg venca, ki so ga položili Primorci na mrtvaški oder kralja Petra, so poslali tudi v Ljubljani bivajoči Primorci na naslov ministrskega predsednika g. Pašiča sledečo brzojavko: „Ob mrtvaškem odru kralja junaka in osvoboditelja plakajo solznih oči sinovi neodrešenih, pod tuji jarem vsiljenih krajev: Istre, Gorice in Trsta“. — Pri tej priliki nabirajo prispevke za „Jugoslovensko Matico“ ter pozivljajo svoje rojake, da se izkažejo kot požrtvovalni in vzorni patrijoti! Z dejansko ljubeznijo za odrešenje bratov, to bodi geslo vsaj vseh Primorcev!

— **Sodišče postavlja pangermana za kuratorja.** Pod tem zaglavjem je prinesel „Tabor“ z dne 21. t. m. kritiki, ker je tukajšnje okr. sodišče imenovalo na umu obolelemu 80-letnemu Franu Girstmayerju mariborskega odv. dr. Orosel-a kuratorjem. Od informirane strani smo sprejeli k temu to-le pojasnilo: Ivan Girstmayer ima ženo in eno omoženo hčer. Zdrava pamet kaže in občni drž. zakon predpisuje, da imata te dve gospe pravico prevzeti skrbstvo čez moža, odnosno očeta. Imata toraj tudi pravico predlagati oskrbnika, če sami ne prevzameta skrbstva. Bilo bi nepravilno, ako se sodišče na njiju željo, da se naj imenuje dr. Orosel za oskrbnika, ne bi bilo oziralo.

— **Iz pisarne pokrajinskega namestnika.** Uradno se objavlja, da se pisma in dopisi, ki so naslovljeni na pokrajinskega namestnika in ki nimajo nobenega ali pa le kake anonimne ali potvorne podpise, ne bodo obravnavali, temveč pridejo brezpogojno v koš.

— **Dr. Ivan Tavčar častni meščan Kranja.** Mestni občinski svet v Kranju je na svoji petkovi seji soglasno izvolil dr. Ivana Tavčarja za častnega občana mesta Kranja.

— **Umrla je v nedeljo tašča** komandanta vojne realke g. pukovnika Vlastimirja Jakovljeviča, gospa Emilija Dudvarsky. Opelo se vrši v torek ob 15. uri v pravoslavni kapeli vojne realke. Naše sožalje!

— **Izlet St. Lenartskega Sokola** k Sv. Trojici se vrši dne 4. septembra popoldne po že objavljenem sporedu.

— **Vožnja dveh oseb na enem kolesu!** Policijski komisariat v Mariboru nam piše: V zadnjem času se opaža, da vozijo kolesarji na dvokolesu po ulicah kar vse povprek otroke in odrasle osebe. Največ se te izvanredne vožnje poslužujejo moški, vozeč svoje ljubice odnosno žene in otroke, na sprehod. Da ni kolesar, ki ima pred seboj osebo na kolesu (in celo odraslo) v stanu voziti pravilno krmili, je umljivo. Stem pa ogroža kolesar ne le samega sebe in osebo, katero vozi, ampak tudi, pasante. Občinstvo se vsled tega obvešča, da mora oblast navedeni način kolesarenja prištevati pod kaz. dejanja, storjena po § 431 kaz. zak. in po istem uradovati.

— **Ženski kongres v Ljubljani,** ki bi se imel vršiti prve dni septembra, je odgođen na prihodnje leto.

Nabiralne pole za prispevke „Ljudski knjižnici“
na mesto venca na grob Kralja Osvoboditelja so v upravi „Tabora“ in v trgovinah Zlate Brišnikove ter J. Šoštarica v Mariboru.

— **Žrtve potresa na Kitajskem.** Kakor se je sedaj uradno dognalo, je zapadlo žrtvam potresa na Kitajskem v mesecu decembru lanskega leta nad 200 tisoč ljudi. Poginilo je tudi mnogo živine. Hiše in poslopja so na 75 kvadratnih miljah popolnoma razrušene.

Kultura in umetnost.

Dr. M. Šnuderl.

Gledališka slova.

Ponižne in sramežljive bodo moje besede g. urednik. Zato nikari ne vrzite te moje glose k ostalim v Vašem košu. Sicer vem, da je zaman vsak upor proti Vaši argumentaciji, da sem enostransko poučen; ali povedal bom le to, o čemur je publika sploh poučena. Ona namreč to sploh ni — in zato ravno pišem te vrstice.

Vprašanje otvoritve sezone postaja pereče, mi pa še ne vemo, kedo jo naj otvori. Zdi se mi, da vsi odločujoči ljudje mislijo, da nas vse to naj nič ne skrbi. Pa pri nas je že tako. V zakupu ni le politika temveč tudi kultura.

Predvsem je za nas vprašanje vodstva gledališča že rešeno. G. Bratina je sklenil s mestno občino pogodbo in s tem postal ravnatelj gledališča. Ta faktični položaj so pravno priznali tudi igralci, ki so se (žalibog) skoro celotno pustili angažirati od g. Bratine. Čemu torej to zavračevanje, je neumljivo. — Podržavljenje stališča g. Bratine za enkrat brez zapletljajev ne bo moglo spremeniti.

Nadaljnje vprašanje se tiče abonmajev. Čujem, da misli g. Bratina sezvati zastopnike vseh stanovskih skupin in se z njimi posvetovati glede tega. To bi bilo pravilno. Treba bo tu kombinacije in pri tem uvaževati, da je za vodstvo materijelno ugodnejše in za igralce moralno lepše, ako se igrajo igre trikrat (enkrat izven abonmaja) pred polno hišo kot štiri do petkrat pred polprazno.

Zanimalo bi nas tudi sedaj že, kakšen repertoar nam je namenilo vodstvo. Sezona se prične tekom enega meseca in nam bo že sedaj premišljati o tem, v kako razmerje bomo stopili napram gledališču. Posebno se iz uradniških vrst že čuje drenjajoče vprašanje.

Tudi delavstvo naj dobi čim večje ugodnosti in pa okoliško kmečko prebivalstvo. Saj tem je v prvi vrsti namenjen blagoslov gledališča. Te duševno vzgajati, gladiti jim notranjost, ki jo vsakdanjost tako brutalno spravlja iz smeri treznega, z vsem okoli njega harmoničnega toka, to je prva naloga gledališča napram masi. Mi, ki se imenujemo inteligenca, mi iščemo v gledališču le duševne kopeli, osvežujočega soja, dežja in solnea, v kolikor ga seveda ne najdemo na zlatem soku štajerskih gor...

Torej vse to bi radi vedeli, najsi bo potem že kdorkoli odločen mož. Rad bi se hudo razhudil, a moram strahoma tiščati komolce ob rebro, da bi te moje besede ne zagledale belega dne in da bi mi ne rekli, da nisem informiran.

Prosim, g. urednik: Saj zato pišem, da bi na kakršenkoli način postal informiran, ker bi, kakor vsi, rad vedel, kaj se godi z našim gledališčem!

x **XV. razstava v Proljetnem salonu** v Zagrebu, se bo vršila v času od 10. marca do 10. aprila 1922. Na tej razstavi bodo pri nas prvič razstavljene umetniške produkcije otrok. Izložba se vrši pod pokroviteljstvom g. ministra za prosveto Svetozara Pribičevića, ki je v to svrhu daroval 10.000 dinarjev. — Glavni namen te razstave je: 1. proučevanje otroškega nazora o svetu s stališča umetnosti, psihologije in pedagogije; 2. odkritje umetniških talentov. (tudi otrok z dežele) ki bi drugače neopaženi propadli. Zato vlada za to razstavo veliko zanimanje občinstva, posebno pa pri stariših in vzgojiteljih otrok. Naprošajo in pozivajo se vsi, ki imajo kakoršnekoli risbe in skulpture otrok, 1. še niso dovršili 15. leta starosti, 2. ki rišejo iz lastne inicijative brez navodila odraslih, da pošljejo ta dela v svrhu izložbe na naslov: Proljetni Salon, Zagreb, Ilica 54. Od vsega vposlanega materijala se bo odbral in izložil najsposobnejši materijal. Najboljša dela se bodo reproducirala v spominski knjižici, ki bo izšla v večjem obsegu obenem z otvoritvijo razstave, ter bo

vsebovala razen reprodukcij več strokovnih člankov in komentar k izložbi, ki bo imel namen, da razloži poedina dela tudi nestrokovnim opazovalcem. Lastniki, ki reflektirajo na vrnitev vposlanega materijala, naj to pri pošiljki označijo. Stroške za pošiljatev nosi Proljetni salon in se naj v svrhu povrnitve priloži pošiljalkam tozadevni račun. Ob enem se naj naznači: 1. Ime in priimek otroka, 2. starost in spol, 3. katere šole je otrok dovršil, 4. da li stoji pod vplivom kakkega starejšega risarja v njegovi neposredni bližini, 5. ali lastnik reflektira na povrnitev vposlanega materijala in 6. načrtno ime in naslov lastnika. Končno se naproša učiteljstvo cele države, da vzbujajo zanimanje za to razstavo pri stariših otrocih in da tudi po šolah zbira primerna dela. — Razstaveni odbor Proljetnega Salona.

x **Dramske improvizacije v Mariboru.** Prejeli smo: Za prihodnje dni je pričakovati veliko senzacijo: improvizacijski večer Miroslava Evgenjića Godovskega. Za danes samo par besed o g. Godovskem in o improvizacijah sploh. G. Godovsky, rodom Hrvat iz okolice Zagreba, je znan v zadnjem času kot pesnik najmlajše generacije, ki publicira v hrvatskih književnih revijah, a nedavno je izdal zbirko lirskih rapsodij „Vapaji za Nadčovekom“ kot posebno knjigo v založbi Filipa Lipšića (Weis). Razen tega je g. Godovsky dramski igralec. V zadnjem času spaja sposobnosti pesnika in igralca ter nastopa kot dramski improvizator. Občinstvo izbere poljubno temo in mu jo zada tik pred predstavo; nato g. Godovsky nastopi in popolnoma ex abrupto igra dramski monolog v enem dejanju, ki traja približno 1 uro. Te aktove imajo v vsem sestavo drame: introdukcijo, zapletljaj, katarso, katastrofo in tvorijo enotno harmonično dramsko celoto. Pri nas so take improvizacije nekaj povsem novega in vzbujajo živahno zanimanje, zakaj do akterja se stavi nenavadno težke zahteve: da izmišlja tekst in ga obenem izvaja z igranjem, mimiko in govorom. Natančneje še poročamo.

Slov. nar. gledališče.

x **Dramatična šola Nar. gledališča** v Mariboru. Jutri, v torek, dne 30. t. m. ob 19. uri (7. uri zv.) se prične redni pouk v dramatični šoli. Kdor se misli vpisati, naj stori to še tekom današnjega in jutrajšnjega dne v gledališki pisarni, oziroma jutri ob 7. uri zvečer. Pozneje se bodo sprejemali gojenci oz. gojenke le še izjemoma. Vodja dramatične šole je gospod Skrbinek, ki poučuje tudi glavni predmet: recitacijo, deklamacijo, pantomimo in igralsko predstavljanje.

Ne pozabi naročnine!

Šah.

Sahovski klub v Mariboru pozivlja vse člane, ki se nameravajo udeležiti kvalifikacijskega turnirja začetkom septembra, da se zglaste v Veliki kavarni med 17. in 18. uro.

Sahovski turnir v Celju je bil v soboto 27. t. m. končan. Prvo mesto in mojstrsko čast je dosegel Dr. Erdey iz Sombora, dobil je od 13 partij 7 in pol točk; drugi je g. König iz Kule, izborni teoretik; tretji g. Vuković iz Splita, zelo mlad, nadarjen igralec; četrti g. Poljanec, fin. svetnik iz Ljubljane, eden najhujših napadalcev ozir. kombinatorjev; peto mesto sta pa dosegla sodnik g. Kramer iz našega mesta in g. dr. Trstenjak iz Koprivnice na Hrvatskem; šesto pa g. prof. Ferjan iz Ljubljane. — Dr. Erdey, ki je bil v budimpeštanskih krogih že znan izborni šahist in ki je tudi mnogokrat igral z Vidmarjem, je s svojo solidno igro tudi dokazal, da se je med Madžari šah veliko močneje gojil kakor med južnimi Slovenci. — Naš someščan g. Kramer pa je na tem turnirju, kamor se je podal na pol bolan, pokazal, da je eden izmed najelegantnejših borilcev, ki tudi damo žrtvuje in s krasno kombinacijo zmaga. Zato je dobil prvo darilo lepe igre v znesku 1000 K. — Bil je to prvi veliki turnir, ki se je priredil v Jugoslaviji, priprosto a solidno aranžiran po največji zaslugi prof. Vagaje v Celju. Slovenci,

